

طرحی کاربردی برای تشکیل جلسات تربیتی نوجوانان

محلی در آن احساس آزادی و امنیت خاطر کنند و بتوانند به راحتی مطالب خود را بازگو نمایند و مکنونات قلبی خویش را اظهار نمایند و با صراحت بگویند که چه اندیشه و مقصودی دارند.

روش آزاد منشانه روحانی و پدر و مادر در محیط خانه و مسجد، زمانی می تواند در ایجاد عزت نفس نوجوانان مؤثر و مفید واقع شود که نوجوانان در جریان کارها و برنامه ریزی ها و تصمیم گیری های مربوط به مسائل خویش، از فرصت برابر بهره مند گردند و خود را در آن سهم بدانند.

متأسفانه باید گفت: در جامعه ما با توجه به نارسایی فکری و اخلاقی در

ضرورت جلسات بحث

گروهی

دست یابی به حقیقت و کشف علت پدیده ها، از جمله گرایش های فطری و انگیزه های وجودی نوجوانان است. همه مسائل را نمی توان در قالب خطابه و سخنرانی به نوجوانان آموخت. به خصوص اگر شرایط محیطی و روانی آنان نیز مساعد نباشد. یکی از راه هایی که می تواند در نوجوانان، زمینه شکفتن و حرکت فعال فکری و عملی را ایجاد کند، تشکیل جلسات بحث گروهی و تشکیل گروه های تربیتی است. اینگونه جلسات اگر با برنامه ریزی قبلی باشد می تواند فضای مناسبی ایجاد کند تا نوجوانان هر

می‌شود.

در این جلسات هفتگی، خواسته‌ها، انتقادهای، شکایت‌ها، طرح‌ها و سؤالات و پیشنهاد‌های افراد در زمینه‌های اعتقادی، تربیتی، اخلاقی و حتی درسی و ورزشی مطرح می‌گردد و برای هر کدام فرصتی پیش‌بینی می‌شود تا همه نوجوانان بتوانند در مورد موضوعات و پیشنهاد‌های مورد علاقه خود صحبت کنند و خواسته‌ها و آرزوهای قلبی خود را در فضایی دوستانه و صمیمی بیان کنند و از این طریق احساسات خود را ابراز نمایند.

غالباً معضلات روانی و اخلاقی نوجوانان که موجب گرفتاری و بروز رفتارهای نامتعادل و نابهنجار در سطح جامعه، محله و خانه می‌شود، با برگزاری مستمر این چنین جلساتی کم و یا حل می‌شود.

با هدایت و راهنمایی روحانی به عنوان مربی آشنا و صالح، به تدریج خود نوجوانان با نظارت و حضور روحانی اداره جلسات را بر عهده می‌گیرند. در این جلسات روحانی تنها راهنما و هدایتگر بحث‌ها است.

اگر این جلسات با برنامه‌ریزی قبلی و ارائه بینش صحیح توسط روحانی و

بعضی از خانواده‌ها و نیز به علت گرفتاری‌های شغلی و یا مسؤولیت‌های گوناگون والدین که هیچ فرصتی را برای رسیدگی به امور خانه و خانواده باقی نمی‌گذارد، والدین نمی‌توانند وظائف و مسؤولیت حساسی را که بر دوش دارند به خوبی انجام داده و مرجع مناسبی برای پاسخ‌گویی به سؤالات علمی، تربیتی و اعتقادی فرزندان خویش باشند. از این رو، جلسات گروه‌های تربیتی مرجع بسیار خوبی برای شخصیت دادن به آنان و برطرف کردن مشکلات و پاسخ‌گویی به سؤالاتشان خواهد بود.

هیئت نوجوانان محله و ویژگی‌های آن

هیئت تربیتی، جلسه‌ای برنامه‌ریزی شده و منظم است که با حضور روحانی محل تشکیل می‌شود. موضوعات قابل طرح در این جلسات دارای دو محور اصلی است:

۱- مسائل اخلاقی و ارزشی که از سوی روحانی به عنوان مربی گروه مطرح می‌گردد.

۲- مسائل و مشکلات مورد ابتلا و نیاز نوجوانان که توسط خود آنان مطرح

اعضای هیئت و گروه‌های تربیتی و ایجاد انگیزه در آنان برای فعالیت‌های اعتقادی و تربیتی.

۵- بالا بردن سطح فکری و فرهنگی نوجوانان با استفاده از تجربیات عینی دوستان و همسالان و هم‌هیئتی‌ها در پرتو مباحثه و مناظره.

۶- بررسی، ارزیابی و نقد صحیح افکار، نظریه‌ها، رفتارها و خُلقیات نوجوانان، در جمعی دوستانه و صمیمی و توسط خود آنان برای اصلاح آن‌ها.

۷- آشنا کردن نوجوانان با توطئه‌های سیاسی و راه‌های تهاجم فرهنگی، به منظور پیش‌گیری و مقابله با آسیب‌های روانی ناشی از انحرافات اخلاقی و عقیدتی.

۸- جهت‌دهی مثبت به احساسات و دادن دل‌گرمی به نوجوانان به منظور ایجاد توانایی و قدرت تحمل انتقاد در آنان.

۹- تعمیق بینش و پایه‌ریزی تفکر صحیح در نوجوانان برای مقابله با آسیب‌های روانی و فرهنگی که ممکن است در سنین بالاتر گریبانگیر آن‌ها شود.

۱۰- ایجاد روحیه هم‌فکری و مشورت در کارها و نشان دادن آثار مثبت مشورت، خصوصاً در پخته شدن افکار

مربی آگاه، دلسوز و خبیره، در فضایی دوستانه و صمیمی تشکیل گردد و به طور صحیح هدایت و رهبری شود، در رشد روحیه اجتماعی و شخصیت نوجوانان سهم بسزایی دارد و در ارتقای سطح بینش و تحوّل فکری و رفتاری آنان بسیار مؤثر است.

اصولاً هدایت و رهبری مؤثر روحانی، جلسات را به سوی راه حل‌های مناسب و مصلحت‌آمیز سوق می‌دهد و با ایجاد فضایی باز و احترام متقابل در بحث و گفت‌وگو، موجب ایجاد حس ارزشمندی و دستیابی به عزت نفس نوجوانان می‌گردد.

اهداف طرح

۱- ایجاد حس رقابت مثبت در کارها و فعالیت‌های مذهبی در قالب جلسات و گروه‌های تربیتی.

۲- تقویت ارزش‌های مذهبی و درون‌سازی مفاهیم مربوط به این ارزش‌ها.

۳- آموزش عمل تکریم شخصیت به نوجوانان و ایجاد حس احترام متقابل و تقویت عزت نفس.

۴- مشارکت دادن و فعال کردن همه

روشن آزاد منشانه روحانی
 و پدر و مادر در محیط خانه و
 مسجد، زمانی می تواند
 در ایجاد عزت نفس
 نوجوانان مؤثر و مفید
 واقع شود که نوجوانان
 در جریان کارها
 و برنامه ریزی ها
 و تصمیم گیری های مربوط
 به مسائل خویش،
 از فرصت برابر بهره مند
 گردند و خود را در آن سهیم
 بدانند

خام.

۱۱- شناخت مشکلات فکری و روانی نوجوانان و رفع آنها از طریق تأمین خواسته ها و نیازهای طبیعی و به حق آنان در حد امکان.

۱۲- پیش گیری از بروز تعارضات و کینه توزی ها در بین نوجوانان محل.

۱۳- ایجاد زمینه ای برای شنیدن حرف های ناگفته و اظهار نظرهای ناشنیده نوجوانان.

۱۴- تمرین سخن گفتن در جمع و توانایی اظهار نظر و از بین بردن واژه نوجوانان از طرح نظریات خود در جمع نوجوانان و روحانی محل.

۱۵- اجراء راه حل های تجربه شده اعضاء هیئت در جلوگیری از ترک تحصیل و یا انحراف اخلاقی نوجوانان محله و زمینه سازی برای ادامه تحصیل نوجوانانی که ترک تحصیل کرده اند.

برنامه طرح

۱- حداقل یک جلسه در هفته با شرکت روحانی و همکاری فعال نوجوانان برگزار شود.

۲- مجموعه جلسات بحث هیئت با توجه به اوقات فراغت و ایام تحصیلی

نوجوانان برنامه ریزی شود و هفته های امتحانی حذف و سایر هفته ها جبران شود.
 ۳- به عنوان آموزش غیر حضوری جزوات و یا کتاب هایی که برای روشن کردن بحث جلسه بعد مفید است معرفی و

- یا در اختیار نوجوانان قرار داده شود.
- ۴- جهت تحریک حس رقابت و تشویق نوجوانان، حداقل هر دو ماه یک بار مسابقه‌ای تربیتی به صورت حضوری و یا غیر حضوری در بین آنان برگزار شود.
- ۵- در ایام سوگواری، حتماً چند دقیقه آخر جلسه به مداحی یکی از نوجوانان و یا مداحی که دعوت می‌شود اختصاص داده شود.
- ۶- در سال حداقل یک بار در صورت امکان به اردویی مناسب در خارج از شهر محل اقامت خود برده شوند.
- ۷- سالانه یک دعای ندبه در صحرا و یا دامنه کوه‌های اطراف شهر به صورت دسته‌جمعی برگزار شود و پس از کوه‌نوردی در آن روز، نماز ظهر و عصر با جماعت و همراه با نهار اجرا شود.
- ۸- در مورد موضوعاتی که از قبل توسط روحانی برنامه‌ریزی و مشخص می‌شود به جهت مسافرت‌ها و تعطیلی جلسات و امتحانات درسی نوجوانان، نباید برای ماه‌های تعطیل برنامه‌ریزی کرد، بلکه برای چنین زمان‌هایی باید فرصت را خالی گذاشت.
- ۹- به عنوان مثال، موضوعات کلی برنامه نه ماهه جلسات هیئت می‌تواند به
- قرار زیر باشد. (که البته هم قابل تغییر است و هم کم و زیاد شدن)
۱. فروردین: نظم و انضباط
۲. اردیبهشت: دوری از بدی‌ها و کسب فضیلت‌ها
۳. خرداد: عزت نفس و احترام متقابل
۴. تیر: صبر و تحمل و حسن خلق
۵. مرداد: کار نیک، عبادت و تقوی
۶. شهریور: اعتماد به نفس، مسؤلیت‌پذیری
۷. مهر: روحیه جمعی، انفاق و تعاون
۸. آبان: قناعت و دوری از اسراف
۹. آذر: استفاده از فرصت و نحوه برنامه‌ریزی
- لازم است موضوعاتی که عمده‌تاً خود دانش‌آموزان نوجوان با آن دست به‌گیری‌بند مطرح و درباره آن بحث و نتیجه‌گیری شود.
- نحوه اجرای جلسات هیئت**
- ۱- موضوع جلسه هیئت از طریق نصب در تابلو اعلانات یا اعلام در پایان جلسه قبل و یا نصب بر روی در نانوائی محله یا یکی از مغازه‌های پر رفت و آمد اعلام شود.

تصمیمات جلسه، موجب دل‌مردگی و بی‌نتیجه بودن جلسات خواهد شد. بنابراین روحانی باید در پای‌بندی به تصمیمات اتخاذ شده در جلسه پیشگام باشد.

۹- در هر جلسه، افرادی به عنوان رئیس، منشی و ناظم جلسه مشخص شوند و هر چند وقت یک بار تغییر کنند.

۱۰- وقتی پیشرفت گفت و گوها در جلسات متوقف می‌شود، توسط روحانی بر روی نکات یقینی و موضوعات مورد پذیرش همه نوجوانان تأکید شود و از آن جا بحث ادامه داده شود.

۱۱- روحانی به عنوان مربی جلسه نباید بدون جهت از فردی طرفداری و یا با کسی مخالفت کند.

۱۲- اگر روحانی در کنار سایر نوجوانان و به صورت حلقه‌وار بنشیند، در ایجاد فضای صمیمیت و احساس برابری و برقراری ارتباط سازنده و موثر بسیار مفید خواهد بود.

۱۳- گاهی اوقات، موضوع مورد بحث، نیاز به اطلاعات تخصصی‌تری دارد که در این صورت می‌توان فرد مطلعی را با اطلاع قبلی به عنوان میهمان دعوت کرد تا در بحث گروهی هیئت

۲- قبلاً از نوجوانان خواسته شود تا در مورد موضوعات و دستور جلسه بیندیشند و نظرها و طرح‌هایشان را در دفترچه‌ای یادداشت نمایند.

۳- کلیه اعضای هیئت با حق مساوی در جلسه شرکت کنند.

۴- از همه نوجوانان محل نظرخواهی شود و به همه فرصت برابر داده شود تا نظرات خود را مطرح کنند.

۵- در موضوعاتی که از پیچیدگی خاصی برخوردار است لازم است از افراد خواسته شود به صورت گروهی درباره آن موضوع تبادل نظر کنند. در این صورت باید نتیجه مذاکرات گروهی در اختیار نمایندگان گروه‌های دیگر قرار داده شود تا بقیه نوجوانان نیز درباره آن اظهار نظر کنند (درباره این گروه‌ها در بحث «اصول اجرایی گروه‌های تربیتی» بحث خواهیم کرد).

۶- باید زمینه را طوری فراهم کرد که همه در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت جویند و خود، راه حل مشکلاتشان را پیدا نمایند.

۷- توسط رئیس جلسه از منازعه لفظی بین افراد جلوگیری شود و افراد به بازگو کردن دیدگاه‌هایشان دل‌گرم شوند.

۸- کوتاهی در اجرای توافقات و

۲- سرگروه تربیتی با پیشنهاد اعضای گروه و نظر نهایی روحانی تعیین می‌گردد.
 ۳- در گروه‌های تربیتی، روحانی انتقال دهنده معلومات نیست، بلکه نقش مدیریت، رهبری و هماهنگی بین سرگروه‌ها و گروه‌های تربیتی را بر عهده دارد.

۴- از آن جا که سرگروه‌ها در جلسات بحث گروهی، نحوه اداره جلسه و همفکری صمیمانه را با همسالان خود تمرین کرده‌اند و به خوبی می‌توانند بین اعضای گروه خود تفاهم ایجاد کنند، نقش وحدت بخشی را در گروه ایفا خواهند کرد.

۵- باید فضایی ایجاد کرد که نوجوانان بتوانند ضمن تلاش شخصی برای رسیدن به اهداف گروه و آشنایی با علوم اسلامی، به رقابت سالم با یکدیگر بپردازند.

۶- چنانچه موضوع جلسه هیئت گسترده باشد، با این روش، هر گروه می‌تواند در یک زمینه از موضوع، مطالعه و بررسی و مباحثه داشته باشد و در پایان، سرگروه‌ها یافته‌های خود را جمع بندی نموده و در اختیار روحانی قرار می‌دهند تا او نیز با جمع‌بندی نهائی در اختیار همه

شرکت کند. این امر به تنوع و جاذبه جلسات می‌افزاید.

۱۴- هدایت مسیر گفت و گوها و جمع‌بندی مطالب، بر عهده روحانی است. او در هنگام بحث به عنوان یک راهنمای خوب عمل می‌کند.

اصول اجرایی گروه‌های تربیتی در هیئت محله

گروه‌های تربیتی، زیر مجموعه هیئت محله خواهند بود. در مورد نحوه تشکیل و اداره این گروه‌ها، نکات زیر قابل توجه است:

۱- با تقسیم متعادل نوجوانان قوی و ضعیف (آهسته گام) در گروه‌های پنج و یا سه نفره، می‌توان گروه‌های تربیتی هیئت را تشکیل داد.

تشکیل این گروه‌ها برای رفع اشکالات عقیدتی و افزایش فعالیت نوجوانان بسیار مفید است، چرا که به این ترتیب، هم نوجوانان قوی احساس وجود خواهند کرد و هم نوجوانان ضعیف و آهسته گام از طریق تفاهم اخلاقی با همسالان خود، احساس ارزش و عزت نفس نموده و اخلاق اسلامی را به شیوه بهتری فرا خواهند گرفت.

اعضاء هیئت قرار دهد.

هزینه‌های هیئت).

۵- یک عدد فایل و مقداری پوشه و

مکانی مناسب جهت استفاده از آن در نزدیکترین محل به برگزاری جلسات، مثلاً در قسمت فرهنگی مسجد و ...

۶- یک دستگاه بلندگو با امکانات

لازم جهت استفاده‌های متعدد و مکانی جهت نگهداری آن.

۷- چند دسته گل پلاستیکی زیبا،

چند عدد پرچم مشکی یا رنگی و شاد، حداقل ۲۰ عدد لامپ رنگی و یک تابلو مناسب با پایه.

۸- بودجه‌ای مناسب جهت هزینه

ایاب و ذهاب روحانی و افرادی که دعوت می‌شوند، چاپ کارت شناسایی اعضا هیئت، چاپ اوراق و جزوات مسابقات و اعلامیه‌های لازم، خرید جوایز مختصر ماهانه و سه جایزه مهم سالانه جهت ایجاد رقابت در بین گروه‌ها و ...

۹- یک عدد تخته وایت برد با

ماژیک، یک عدد صندلی و در صورت امکان یک عدد میز کوچک و مناسب همراه با چند رحل قرآن.

۱۰- چند جلد کلام الله مجید.

۱۱- حدود ۵۰ جزوه دعا که جامع

ادعیه ائمه علیهم‌السلام باشد.

عوامل و امکانات اجرای

طرح:

۱- یک نفر روحانی با کمک یک نفر

معلم یا مربی پرورشی خوش ذوق یا شخص دیگری که مورد علاقه نوجوانان در مسجد و محل باشد.

۲- محلی غیر از مدارس و کلاس

درس به صورتی که بتوان در آن مکان به صورت حلقه‌وار نشست و بحث و گفت‌وگو کرد. ترجیحاً این مکان متعلق به مسجد و مناسب با روحیات نوجوانان بوده و در ساعت تشکیل جلسه به صورت اختصاصی در اختیار گروه باشد.

۳- یک دستگاه ضبط صوت برای

پخش و یا ضبط و پیاده کردن بعضی از مطالب مهم مورد بحث در جلسات.

۴- یک نفر نیروی فرهنگی به

صورت پاره وقت (مثلاً در هفته ۵ ساعت)

با حقوق مناسب جهت پی‌گیری و فراهم نمودن امکانات و هماهنگی‌های لازم (دعوت‌ها، خرید ابزار و وسایل مورد

نیاز، محافظت از فضای اجرای جلسات هنگام تشکیل آن‌ها، اجرای تصمیمات

لازم در غیاب روحانی و ثبت درآمدها و